DECIZII

DECIZIA (UE) 2018/563 A COMISIEI

din 20 noiembrie 2017

privind ajutorul de stat SA.34308 (2013/C) (ex 2013/NN) pus în aplicare de Republica Elenă pentru Hellenic Defence Systems S.A. (EAS – Ellinika Amyntika Systimata)

[notificată cu numărul C(2017) 7361]

(Numai textul în limba engleză este autentic)

(Text cu relevanță pentru SEE)

COMISIA EUROPEANĂ,

având în vedere Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, în special articolul 108 alineatul (2) primul paragraf,

având în vedere Acordul privind Spațiul Economic European, în special articolul 62 alineatul (1) litera (a),

după ce părțile interesate au fost invitate să își prezinte observațiile în temeiul dispozițiilor menționate anterior ([1]),

întrucât:

1. PROCEDURĂ

(1) În contextul programului său de ajustare economică, Grecia a inițiat un program de privatizare ([2]). Hellenic Defence Systems S.A. („HDS"), o întreprindere de stat, a fost inclusă inițial în vederea privatizării.

(2) În ianuarie 2012, Fondul de dezvoltare a activelor Republicii Elene („HRADF") ([3]) a informat Comisia cu privire la privatizarea HDS propusă. Pentru a clarifica dacă, în acest context, ar putea apărea chestiuni legate de ajutorul de stat, Comisia a deschis cazul *ex officio* și a demarat o examinare preliminară la 1 februarie 2012.

(3) Examinarea a arătat că HDS ar fi putut beneficia de măsuri ale statului în trecut. Comisia a solicitat informații prin scrisorile din 16 februarie 2012, 4 aprilie 2012, prin e-mailul din 10 aprilie 2012 și prin scrisorile din 4 mai 2012, 4 iulie 2012 și 24 iulie 2012. Autoritățile elene au răspuns la 9 martie 2012, 18 iulie 2012 și 20 august 2012. Întâlnirile dintre serviciile Comisiei și reprezentanții autorităților elene și ai HRADF au avut loc la 26 martie 2012, 30 aprilie 2012 și 11 septembrie 2012.

(4) Prin scrisoarea din 6 martie 2013 („decizia din 6 martie 2013"), Comisia a informat Grecia că a decis să inițieze procedura prevăzută la articolul 108 alineatul (2) din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene („TFUE") în ceea ce privește anumite măsuri de ajutor descrise în secțiunea 2.2 („procedura oficială de investigare").

(5) Decizia Comisiei din 6 martie 2013 de inițiere a procedurii de investigare a fost publicată în *Jurnalul Oficial al Uniunii Europene* ([4]). Comisia a invitat autoritățile elene și părțile interesate să își prezinte observațiile cu privire la măsurile de ajutor.

(6) Comisia a primit observații de la autoritățile elene la 1 iulie 2013. Comisia nu a primit observații de la părțile interesate.

([1]) JO C 152, 30.5.2013, p. 1.
([2]) A se vedea „Al doilea program de ajustare economică pentru Grecia – Prima revizuire din decembrie 2012", http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/occasional_paper/2012/pdf/ocp123_en.pdf
([3]) Fondul de dezvoltare a activelor Republicii Elene (HRADF) este o entitate de tip „*Société Anonyme*" (S.A.), care a luat ființă la 1 iulie 2011 pentru a gestiona procesul de privatizare.
([4]) A se vedea nota de subsol 1.

(7) Comisia a solicitat informații suplimentare din partea Greciei prin scrisorile din 23 iulie 2013, 21 august 2014, 11 noiembrie 2014, 28 ianuarie 2016, 27 mai 2016 și 8 iunie 2017. Autoritățile elene au răspuns la 7 august 2013, 22 septembrie 2014, 16 decembrie 2014, 25 februarie 2016, 24 iunie 2016, 17 noiembrie 2016 și 3 iulie 2017. De asemenea, în perioada august 2013-august 2014, autoritățile elene au furnizat, în mai multe rânduri, informații suplimentare privind, în special, separarea activităților HDS în activități civile și militare. Mai multe reuniuni între serviciile Comisiei și reprezentanții autorităților elene au avut loc în septembrie 2013, la Atena. În plus, la 17 martie 2016, a fost organizată o teleconferință între departamentele Comisiei și autoritățile elene.

(8) Prin scrisoarea din 30 martie 2017, autoritățile elene au acceptat ca prezenta decizie să fie adoptată și notificată numai în limba engleză.

2. **DESCRIEREA DETALIATĂ A AJUTORULUI**

2.1. **Beneficiarul**

2.1.1. *Prezentarea HDS*

(9) HDS a fost o întreprindere specializată în fabricarea de produse în domeniul apărării și de uz civil. Întreprinderea a fost deținută de statul elen în proporție de 99,8 %, de Piraeus Bank (instituție financiară privată) în proporție de 0,18 % și de persoane fizice în proporție de 0,02 %. HDS a fost înființată în 2004, după fuziunea dintre „Greek Power and Cartridge Company SA" („PYRKAL") și „Hellenic Arms Industry SA" („EBO"). La 31 iulie 2011, HDS avea aproximativ 1 000 de angajați și, prin urmare, se califica drept întreprindere mare ([5]). Potrivit autorităților elene, producția sa, exprimată în procent mediu din cifra de afaceri pentru perioada 2004-2011, era defalcată după cum urmează:

(a) Producție militară ([6]): 94,34 %;

(b) Producție civilă ([7]): 5,66 %.

(10) HDS dispunea de cinci unități industriale în diverse locuri din Grecia: […] (*) Producția civilă era realizată în cadrul unei fabrici din unitatea industrială Lavrion și al unei linii de producție din unitatea Hymettus.

(11) HDS dispunea de două filiale principale, deținute în proporție de 100 %, Electromechanica Kymi Ltd, care fabrica produse cu uz dublu ([8]), și Ipiros Metalworks Industry SA, care fabrica produse de uz civil ([9]), precum și de nouă filiale mai mici.

(12) Trimiterile Comisiei la HDS în prezenta decizie vor fi înțelese ca trimiteri la grup.

2.1.2. *Rezultatele financiare ale HDS*

(13) Potrivit informațiilor furnizate de autoritățile elene, datele financiare cheie ale HDS în perioada acoperită de măsurile examinate în decizia din 6 martie 2013, și anume 2004-2011, au fost astfel cum se indică în tabelul 1.

Tabelul 1

Datele financiare cheie ale HDS în perioada 2004-2011 (în milioane EUR) la nivel de grup

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Cifra de afaceri	97,3	91,4	94,7	63,8	62,1	53,9	31,3	39,2
EBT	– 132,1	– 94,7	– 110,5	– 118,9	– 146,9	– 173	– 138,7	10,9

([5]) Recomandarea 2003/361/CE a Comisiei din 6 mai 2003 privind definirea microîntreprinderilor și a întreprinderilor mici și mijlocii (JO L 124, 20.5.2003, p. 36).
([6]) Inclusiv armament pentru infanterie, muniție, sisteme de arme și rezervoare de combustibil pentru aeronave.
([7]) Inclusiv pistoale mici, explozibili pentru lucrări de construcții și artificii.
(*) […] Secrete de afaceri.
([8]) Uniforme și accesorii.
([9]) Procesarea aliajelor din cupru pentru fabricarea de discuri metalice destinate baterii de monede etc.

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Capital social	400,3	461,4	489,0	493,0	493,0	493,0	493,0	651,2
Capital propriu	41,2	7,7	– 75,3	– 282,7	– 418,7	– 594,0	– 676,3	– 537,7
Pierderi în anii precedenți	215,96	348,06	442,7	553,2	672,1	819,0	992,0	1 130,7

Sursa: Scrisoarea autorităților elene din 3 iulie 2017.

2.2. **Descrierea măsurilor**

(14) Prin decizia din 6 martie 2013, Comisia a informat Grecia că a hotărât să inițieze procedura oficială de investigare în legătură cu următoarele trei măsuri.

2.2.1. *Măsura 1: garanții de stat*

(15) Potrivit informațiilor furnizate de autoritățile elene, în perioada 2004-2011, statul a garantat 11 împrumuturi acordate HDS de mai multe bănci cu sediul în Grecia, cu diverse rate ale dobânzii, pentru o primă de garanție („comision") de 1 %, care trebuia plătită Greciei în paralel cu rambursarea ratelor împrumuturilor către bănci. Autoritățile elene au explicat că nu au existat active gajate pentru acele împrumuturi. Suma totală a împrumuturilor părea să se ridice la 942,05 milioane EUR; din această sumă, HDS nu și-a îndeplinit obligațiile de plată în legătură cu o sumă totală de peste 246 de milioane EUR, determinând în consecință activarea garanției de stat respective. Niciuna dintre garanțiile de stat respective nu a fost notificată Comisiei pentru evaluarea ajutorului de stat.

(16) În scrisorile lor din 9 martie 2012 și 3 iulie 2017, autoritățile elene au pus la dispoziție o listă a garanțiilor de stat și a plăților neefectuate, astfel cum se indică în tabelele 2 și 3.

Tabelul 2

Garanțiile statului elen pentru împrumuturile acordate HDS

Împrumuturi garantate de stat								
Notificare	Bancă	Tip de împrumut	Data efectuării plății	Data acordării garanției	Comision (%)	Sumă totală	Durată	Rata dobânzii
Sume în EUR								
1	Banca Națională	Împrumut obligatar	2009	23.7.2009 (Monitorul Oficial 1554/28-9-2009)	1	195 000 000	5 ani	2,6055 % + 1,85 %
2	Banca Națională	Împrumut	2005	17.3.2005 (Monitorul Oficial 387/24-3-2005)	1	30 000 000	10 ani	3,54 % + 0,14 %
3	Alpha Bank	Împrumut obligatar	2006	18.4.2006 (Monitorul Oficial 550/3-5-2006)	1	164 000 000	12 ani	4,019 % + 0,12 %

Împrumuturi garantate de stat								
Notificare	Bancă	Tip de împrumut	Data efectuării plății	Data acordării garanției	Comision (%)	Sumă totală	Durată	Rata dobânzii
4	Banca Națională	Împrumut	2004	3.3.2004 (Monitorul Oficial 494/5-3-2004)	1	10 000 000	10 ani	6 mil. EUR + 0,135 %
5	Banca Națională	Împrumut obligatar	2008	21.4.2008 (Monitorul Oficial 788/6-5-2007)	1	213 000 000	15 ani	4,63 % + 0,29 %
6	Emporiki Bank	Împrumut obligatar	2007	25.4.2007 (Monitorul Oficial 720/8-5-2007)	1	175 000 000	20 ani	4,605 % + 0,06 %
7	Banca Națională	Împrumut	2004	15.12.2004 (Monitorul Oficial 1886/20-12-2004)	1	15 050 000	10 ani	3,36 % + 0,14 %
8	Banca Națională	Împrumut	2004	21.6.2004 (Monitorul Oficial 963/28-6-2004)	1	40 000 000	10 ani	6 mil. EUR + 0,135 %
9	Alpha Bank	Împrumut	2005	28.6.2005 (Monitorul Oficial 911/4-7-2005)	1	60 000 000	10 ani	2,974 % + 0,09 %
10	Banca Națională a Greciei, Alpha Bank, EFG	Împrumut obligatar	2011	29.7.2011 (Monitorul Oficial 1823/12-8-2011)	1	30 000 000	2 ani	9,70 %
11	Tbank	Împrumut obligatar	2011	4.11.2011 (Monitorul Oficial 2495/4-11-2011)	1	10 000 000	2 ani	12 %
Total						**942 050 000**		

Sursa: Scrisorile autorităților elene din 9 martie 2012 și 3 iulie 2017.

Tabelul 3

Plățile efectuate de statul elen pentru împrumuturile garantate dar nerambursate de HDS

Dată nerambursare	Plată (suma în EUR)
2004	
[…]	
Total	**583 288,89**
2005	
[…]	
Total	**3 449 021,79**
2006	
[…]	
Total	**4 703 698,18**
2007	
[…]	
Total	**15 307 189,45**

Dată nerambursare	Plată (suma în EUR)
2008	
[…]	
Total	**10 953 074,99**
2009	
[…]	
Total	**31 578 868,23**
2010	
[…]	
Total	**89 679 233,21**
2011	
[…]	
Total	**90 305 615,31**

Sursa: Scrisoarea autorităților elene din 9 martie 2012.

2.2.2. *Măsura 2: grantul din 2003*

(17) Potrivit informațiilor furnizate de autoritățile elene, statul a acordat HDS un grant de 10 milioane EUR în 2003 pentru punerea în aplicare a unui plan de investiții […], utilizat exclusiv pentru producția militară. Acest grant nu a fost notificat Comisiei pentru evaluarea ajutorului de stat.

2.2.3. *Măsura 3: majorările de capital din 2011*

(18) Conform situației financiare a HDS din decembrie 2011, capitalul său social a fost majorat cu 158,2 milioane EUR pe parcursul anului 2011.

(19) În special, conform raportului semestrial al HDS din iunie 2011, în prima jumătate a anului 2011 au avut loc două majorări de capital, și anume în valoare de 50,6 milioane EUR (martie 2011) și 62,5 milioane EUR (mai 2011). Dată fiind majorarea totală a capitalului social de 158,2 milioane EUR pe parcursul anului 2011, se pare că o a treia majorare de capital în valoare de 45,1 milioane EUR a avut loc în a doua jumătate a anului 2011. Numai statul, în calitate de acționar principal, a contribuit la majorările de capital respective.

2.3. **Temeiuri pentru inițierea procedurii**

(20) În decizia din 6 martie 2013, Comisia a conchis preliminar că cele trei măsuri care nu au fost notificate erau imputabile Greciei, fiind selective și acordate prin resursele statului. În plus, acestea au avut potențialul de a denatura concurența și de a afecta schimburile comerciale intracomunitare. Totodată, Comisia a ajuns la concluzia preliminară că HDS era o întreprindere în dificultate în sensul Liniilor directoare din 2004 privind ajutorul pentru salvare și restructurare ([10]) la momentul acordării măsurilor identificate mai sus. Comisia se îndoiește că un investitor în economia de piață ar fi furnizat HDS această finanțare (garanții, granturi și majorări de capital). Prin urmare, Comisia a concluzionat preliminar că cele trei măsuri au conferit HDS un avantaj.

([10]) Comunicarea Comisiei – Liniile directoare ale UE privind ajutorul de stat pentru salvarea și restructurarea întreprinderilor aflate în dificultate (JO C 244, 1.10.2004, p. 2).

(21) În plus, Comisia a luat act de faptul că, deși HDS fabrica în principal produse militare pentru armata elenă, Grecia nu confirmase niciodată sau nu invocase în mod oficial aplicarea articolului 346 alineatul (1) litera (b) din TFUE pe parcursul examinării preliminare a cazului, precum și că acest articol nu ar putea, așadar, să fie luat în considerare în cadrul evaluării în această etapă.

(22) În acest context, Comisia a ajuns la concluzia preliminară că cele trei măsuri constituie ajutor de stat în sensul articolului 107 alineatul (1) din TFUE. Totodată, Comisia își exprimă îndoiala cu privire la compatibilitatea acestui ajutor cu piața internă și, în special, cu Liniile directoare din 2004 privind ajutorul pentru salvare și restructurare, care au fost și rămân cadrul juridic relevant pentru evaluarea ajutorului de stat acordat întreprinderilor aflate în dificultate în perioada 2004-2011.

3. **OBSERVAȚIILE PREZENTATE DE GRECIA**

3.1. **Distincția dintre producția militară și producția civilă – Interesele esențiale de securitate ale Greciei**

(23) În observațiile lor în cadrul procedurii oficiale de investigare, autoritățile elene au susținut că cele trei măsuri vizau numai sprijinirea producției militare a HDS și au fost, în ansamblul lor, necesare pentru protecția intereselor esențiale de securitate ale Greciei.

(24) Autoritățile elene au furnizat o defalcare a veniturilor totale ale întreprinderii pentru perioada 2004-2011, care a arătat că, dintr-un venit total de 482,4 milioane EUR, 91,23 % au provenit din contracte pentru produse militare vândute Forțelor Armate Elene sau legate de obligațiile Forțelor Armate Elene și de apărarea și securitatea națională, 3,11 % au rezultat din contracte pentru produse militare exportate (inclusiv în Cipru) iar 5,66 % din vânzarea de produse civile.

(25) În ceea ce privește producția civilă realizată de HDS, autoritățile elene au susținut că aceasta s-a realiza pe linii de producție care erau fizic și organizatoric separate de producția militară ([…]) și că HDS a ținut contabilitate separată pentru cheltuielile și veniturile aferente producției militare și, respectiv. celei civile.

(26) În ceea ce privește producția militară, autoritățile elene au transmis că aceasta era intrinsec legată de cerințele și aprovizionarea Forțelor Armate Elene și că viza exclusiv produsele acoperite de lista de arme, muniție și material de război, întocmită de Consiliu în 1958 („Lista Consiliului din 1958”) ([11]). În acest context, Grecia a furnizat un rezumat al tuturor contractelor și vânzărilor aferente producției militare a HDS începând cu 2003, care au constat în muniție, inclusiv muniție ușoară, grenade, muniție pentru tancuri, sisteme de arme, arme pentru infanterie, inclusiv pistoale, puști, mortiere și produse aerospațiale, inclusiv rezervoare de combustibil și stâlpi externi pentru aeronave. În plus, autoritățile elene au explicat că producția militară a HDS a fost realizată exclusiv în contextul contractelor specifice, în sensul că HDS nu stoca produse militare.

(27) Potrivit autorităților elene, liniile de producție militară ale HDS cuprind numai complexul industrial național utilizat pentru fabricarea armelor și muniției în Grecia și sunt, prin urmare, o parte esențială a infrastructurii industriale de apărare națională a Greciei. HDS a fost înființată ca întreprindere de apărare și a funcționat astfel de la înființarea sa. Infrastructurile sale au fost întotdeauna incluse în planul de apărare națională al Greciei, în interesul apărării și securității naționale. În acest sens, HDS trebuia să mențină o capacitate de rezervă complet operațională a liniilor sale de producție militară pentru produsele incluse pe Lista din 1958 a Consiliului, chiar în plus față de cererea efectivă și actuală, în scopul protejării intereselor esențiale de securitate ale Greciei, astfel încât să asigure securitatea aprovizionării Forțelor Armate Elene și autonomia operațională a acestora, precum și să poată răspunde cererii în vremuri de criză, de mobilizare sau de război.

(28) În acest context, autoritățile elene au susținut că, din cauza poziției geopolitice a Greciei, care necesită o autonomie de bază în ceea ce privește armele și munițiile esențiale, producția militară a HDS era esențială pentru securitatea sa națională.

(29) În ceea ce privește exporturile de produse militare, autoritățile elene au subliniat că veniturile totale generate de exporturi în perioada cuprinsă între înființarea întreprinderii în 2004 și anul 2011, au însumat 15,02 milioane EUR (și anume 3,1 % din veniturile totale sau 3,3 % din veniturile obținute din activitățile de apărare). […].

([11]) În 1958, Consiliul a întocmit o listă a armelor, muniților și materialului de război care fac obiectul articolului 346 alineatul (1) litera (b) prima teză din TFUE, ca apendicele 1 la anexa D la Decizia 255/58 a Consiliului. Lista nu a fost niciodată publicată oficial, dar face parte în prezent din domeniul public.

(30) Autoritățile elene au argumentat că partea rămasă din exporturi, care reprezintă un procent foarte redus din cifra de afaceri totală a HDS, vizează exporturi către țări terțe […] pe baza contractelor care au fost atribuite direct HDS. […].

(31) În concluzie, în ceea ce privește producția militară, autoritățile elene au explicat că cele trei măsuri au vizat sprijinirea unui producător în domeniul militar, care joacă un rol crucial în furnizarea de arme și muniție pentru Forțele Armate Elene. Astfel, funcționarea sa este importantă pentru interesele esențiale de securitate ale Greciei. Autoritățile elene și-au susținut argumentația citând o serie de acte juridice elene care au stabilit rolul EBO și cel al PYRKAL în susținerea intereselor esențiale de securitate ale Greciei, ([12]) transferate ulterior HDS.

(32) Prin argumentele respective, autoritățile elene au invocat în mod explicit articolul 346 alineatul (1) litera (b) din TFUE în ceea ce privește măsurile investigate și au susținut că acestea erau necesare pentru protecția intereselor esențiale de securitate ale Greciei în legătură cu producția sau comerțul de arme, muniție și material de război.

(33) […]

(34) Autoritățile elene au admis și faptul că producția civilă a HDS înregistra pierderi. Acestea au explicat că pierderile respective erau cauzate de costurile de funcționare ridicate ale HDS, care erau legate de faptul că partea de producție civilă era subcontractată producției militare pentru contractele cu Forțele Armate Elene. Acest lucru era realizat fără emiterea unei datorii corespondente în contabilitatea aferentă producției militare. În plus, liniile de producție militară și civilă utilizau uneori amândouă serviciile administrative și de distribuție ale HDS.

3.2. **Măsura 1: garanțiile de stat**

(35) Autoritățile elene au susținut că măsura 1 a vizat exclusiv sprijinirea producției militare a HDS, întrucât împrumuturile au fost utilizate numai în scopuri militare legate direct de protejarea intereselor esențiale de securitate ale Greciei. Potrivit autorităților elene, reiese faptul că măsura 1 nu ar trebui să facă obiectul unei evaluări a ajutorului de stat, întrucât ar fi acoperită de excepția de la articolul 346 alineatul (1) litera (b) din TFUE. În această privință, autoritățile elene au susținut că producția militară era separată de cea civilă și că actele juridice care acordau garanțiile de stat au inclus o referință prin care împrumuturile garantate vizau „acoperirea necesităților de funcționare ale întreprinderii pentru producția materialului militar pentru țară”.

(36) De asemenea, autoritățile elene au explicat că ar fi fost imposibil ca HDS să gajeze orice active în schimbul împrumuturilor în cauză, întrucât instalațiile HDS erau protejate de norme de securitate națională care nu permiteau accesul la acestea. Astfel, potrivit autorităților elene, furnizarea activelor imobiliare ale întreprinderii ca garanții ar fi în contradicție cu scopurile de asigurare a securității naționale pe care întreprinderea și le asumase și ar putea implica dezvăluirea de informații confidențiale. Reiese că HDS nu putea încerca să obțină împrumuturile de la bănci, garantând cu o parte din activele sale imobiliare. Astfel, autoritățile elene au susținut că motivul pentru care întreprinderea nu a încercat să obțină împrumuturile bancare fără garanții de stat nu a depins de incapacitatea sa de a obține aceste fonduri, ci, mai degrabă, de faptul că a fost împiedicată să ofere garanții din cauza riscului pe care acest lucru l-ar pune la adresa intereselor de securitate națională.

(37) În ceea ce privește garanția de stat pentru un împrumut de 30 de milioane EUR acordat de Banca Națională a Greciei, Alpha Bank și EFG Eurobank în 2011 (împrumutul nr. 10 din tabelul 2 de mai sus), autoritățile elene au clarificat, prin informațiile transmise la 7 august 2013 și 3 iulie 2017, faptul că, în cele din urmă, HDS a primit numai un avans de 6 milioane EUR la data de 8 septembrie 2011 și că, după retragerea băncilor, numai suma de 7 095 858 EUR din împrumutul obligatar respectiv a fost emisă la 19 martie 2013. Prin urmare, orice avantaj din această garanție de stat nu ar trebui să depășească suma respectivă.

(38) În mod similar, în ceea ce privește garanția de stat pentru împrumutul de 10 milioane EUR acordat de Tbank în 2011 (împrumutul nr. 11 din tabelul 2 de mai sus), autoritățile elene au clarificat, prin informațiile transmise la 3 iulie 2017, că HDS a primit un avans de 6 milioane EUR (din care 3 milioane EUR la 5 iulie 2011 și alte 3 milioane EUR la 2 noiembrie 2011). Întrucât împrumutul obligatar nu a fost emis niciodată, autoritățile elene susțin că avansul nu a fost acoperit de o garanție de stat.

(39) Astfel, potrivit autorităților elene, totalul garanțiilor de stat pentru împrumuturile din 2011 s-a ridicat la 7 095 858 EUR în loc de 40 de milioane EUR după cum fusese menționat inițial în decizia din 6 martie 2013. Autoritățile elene nu au contestat garanțiile și împrumuturile pentru ceilalți ani.

([12]) Decretul prezidențial 514/1977 (referință în Monitorul Oficial A/165/14.6.1977); Legea nr. 3978/2011 (referință în Monitorul Oficial FEK A/137/16.6.2011).

3.3. **Măsura 2: grantul din 2003**

(40) Autoritățile elene au susținut că măsura 2 a vizat, de asemenea, sprijinirea producției militare a HDS și nu ar trebui să facă obiectul unei evaluări a ajutorului de stat, întrucât ar fi acoperită de excepția de la articolul 346 alineatul (1) litera (b) din TFUE.

(41) Autoritățile elene și-au bazat argumentația pe faptul că […] unitatea industrială care a făcut obiectul măsurii 2 este utilizată exclusiv pentru producția de produse militare […] ([13]).

3.4. **Măsura 3: majorarea de capital din 2011**

(42) Autoritățile elene au susținut că decizia statului elen, în calitate de acționar majoritar, de a efectua majorările de capital relevante a fost în conformitate cu comportamentul unui investitor în economia de piață aflat într-o situație similară. Autoritățile elene au susținut că decizia lor, în calitate de acționar, de a majora capitalul social al întreprinderii în vederea asigurării viabilității sale a fost o decizie comercială corectă, dat fiind rolul decisiv al acesteia în apărarea și securitatea națională. Astfel, în opinia lor, majorările de capital nu au implicat ajutor de stat. Totuși, în scrisoarea lor din 3 iulie 2017, autoritățile elene au confirmat că nu dispuneau de informații sau documente suplimentare care să susțină observațiile lor privind majorarea de capital, cu referire la cererea Comisiei de a prezenta, în funcție de disponibilitate, (i) orice plan de restructurare al HDS, elaborat înainte de decizia de majorare a capitalului întreprinderii; (ii) orice analiză economică *ex ante* efectuată de stat cu privire la posibilitatea ca acea conversie în capital a creanțelor generate de executarea garanțiilor să fie mai avantajoasă din punct de vedere economic decât păstrarea sau executarea creanțelor respective; și (iii) orice analiză *ex ante* a rentabilității, efectuată de stat cu privire la noua infuzie de capital pentru majorările de capital.

(43) În orice caz, similar celorlalte două măsuri, autoritățile elene au susținut în plus că și măsura 3 a vizat numai sprijinirea producției militare a HDS și nu ar trebui să facă obiectul unei evaluări a ajutorului de stat, întrucât ar fi acoperită de excepția de la articolul 346 alineatul (1) litera (b) din TFUE.

(44) În ceea ce privește valoarea totală a majorărilor de capital relevante, în informațiile transmise la 1 iulie 2013, autoritățile elene au susținut că aceasta s-a ridicat la 107,6 milioane EUR. Totuși, în informațiile transmise la 7 august 2013, autoritățile elene au clarificat în cele din urmă că majorările de capital acoperite de măsura 3 au inclus o majorare de capital totală în valoare de 158,19 milioane EUR, astfel cum s-a indicat în decizia din 6 martie 2013.

(45) Din totalul majorării de capital de 158,19 milioane EUR, suma de 154,19 milioane EUR a fost rezultatul capitalizării datoriilor pe care HDS le avea față de stat. Aceste datorii proveneau din executarea garanțiilor acordate în contextul măsurii 1, întrucât HDS a nu reușit să ramburseze împrumuturile. Cele 4 milioane EUR rămase au fost furnizate drept nouă infuzie de capital.

(46) Adunarea generală din 25 octombrie 2010 a convenit cu privire la necesitatea majorării capitalului HDS. Totuși, sumele exacte ale diferitelor majorări de capital au fost hotărâte de adunarea generală în cadrul a diverse reuniuni pe parcursul anului 2011, la date la care Grecia a angajat fondurile relevante. Potrivit autorităților elene, repartizarea majorărilor de capital în contextul măsurii 3 și datele la care acestea au fost acordate au fost după cum urmează:

Tabelul 4

Datele la care au fost acordate majorările de capital în 2011

Data deciziei adunării generale	Sumă în EUR	Observații
4 mai 2011	109 052 604,87	Capitalizarea datoriilor generate de executarea garanțiilor
19 octombrie 2011	42 255 180,01	
16 decembrie 2011	2 882 919,33	
4 mai 2011	4 000 000	Plată în numerar
Total	**158 190 704,21**	

([13]) […]

(47) Autoritățile elene au susținut că majorarea de capital în valoare de 154,19 milioane EUR care a rezultat din capitalizarea datoriilor generată de executarea garanțiilor nu ar trebui considerată un sprijin „nou" acordat HDS de către stat deoarece, conform raționamentului Comisiei din decizia din 6 martie 2013, aceasta a fost deja considerată sprijin din partea statului în contextul măsurii 1.

3.5. **Divizarea HDS**

(48) În contextul revizuirii periodice a programului său de ajustare economică, realizată de instituțiile care reprezintă creditorii țării (Comisia Europeană, Banca Centrală Europeană și Fondul Monetar Internațional), la jumătatea anului 2013, Grecia și-a asumat angajamentul de a adopta o decizie irevocabilă privind viitorul HDS până la sfârșitul lunii august 2013. La 27 august 2013, autoritățile elene au prezentat propunerea privind viitorul HDS.

(49) Potrivit acestei propuneri, HDS urma să fie divizată în două părți, civilă și militară. Acest exercițiu a fost denumit „divizare". Partea civilă urma să fie lichidată. Partea militară urma să fie restructurată iar producția sa limitată la produsele necesare pentru interesele esențiale de securitate ale țării.

(50) În urma discuțiilor cu departamentele Comisiei și ale celorlalte instituții, autoritățile elene și-au asumat, în cadrul scrisorii din 16 decembrie 2013, angajamentul de a efectua divizarea, prezentând un plan de acțiune.

(51) Prin decizia consiliului de administrație din 26 februarie 2014, procesul de divizare a întreprinderii a fost inițiat, iar data de 28 februarie 2014 a fost stabilită ca dată pentru restructurare (data „bilanțului de restructurare"). Prin decizia consiliului de administrație din 21 mai 2014, s-a stabilit că întreprinderea publică cu răspundere limitată succesoare, care, în viitor, se va angaja exclusiv în producția și comercializarea de arme, muniție și material de război necesare pentru interesele esențiale de securitate ale Greciei, se va numi *Hellenic Defence Systems Industrial Commercial Ltd* („HDS – produse militare"). Prin aceeași decizie s-a stabilit că întreprinderea publică cu răspundere limitată succesoare care va prelua activitățile exclusiv civile ale întreprinderii inițiale se va numi *Hellenic Civilian Production Systems Industrial Commercial Ltd* („HDS – produse civile").

(52) Prin decizia consiliului de administrație din 26 mai 2014 s-au aprobat planul privind divizarea întreprinderii, bilanțul de restructurare și raportul explicativ al consiliului de administrație. Reprezentanții autorizați ai întreprinderii au semnat planul privind divizarea întreprinderii în aceeași zi iar acesta a fost transmis autorității de supraveghere. La 7 iulie 2014, un raport oficial al auditorului a fost prezentat în scopul evaluării și stabilirii valorii contabile a activelor deținute de departamentele militare și de apărare ale întreprinderii.

(53) Adunarea generală din 28 august 2014 a aprobat decizia de divizare a întreprinderii, bilanțul de restructurare, raportul explicativ al consiliului de administrație, raportul auditorului privind valoarea contabilă a activelor deținute de întreprinderea inițială și mandatele celor două întreprinderi succesoare. În plus, au fost numite consiliile de administrație ale celor două întreprinderi succesoare.

(54) Activele și capacitatea de producție ale întreprinderii inițiale au fost divizate pe baza bilanțului de restructurare din 28 februarie 2014. Toate activele întreprinderii inițiale, legate de producția militară, au fost transferate către HDS – produse militare. Autoritățile elene au indicat că toate aceste active sunt legate exclusiv de fabricarea de produse pentru industria de apărare, conform articolului 346 din TFUE.

(55) Toate activele asociate exclusiv producției civile au fost transferate către HDS – produse civile. Acestea au inclus, în special:

(a) tot terenul utilizat exclusiv pentru producția civilă (inclusiv unitățile de producție, depozitele etc. de pe terenul respectiv);

(b) toate utilajele, echipamentele, mijloacele de transport etc., implicate exclusiv în producția civilă;

(c) produsele finite și semifinite de uz civil, materiile prime relevante și creanțele clienților produselor civile asupra întreprinderii inițiale.

(56) Prin Decizia nr. 22153/2014/2.10.2014, Regiunea Attica a aprobat divizarea întreprinderii, dizolvarea întreprinderii inițiale și înființarea celor două noi întreprinderi. Această decizie a fost consemnată în Registrul general al comerțului și, ulterior, cele două întreprinderi succesoare și statutele lor au fost, de asemenea, înregistrate în Registrul general al comerțului.

4. CONDIȚIILE DE PE PIAȚĂ PRIVIND GARANȚIILE DE STAT ACORDATE HDS (MĂSURA 1)

(57) Autoritățile elene au explicat faptul că HDS nu a încercat să obțină împrumuturile bancare fără garanțiile de stat însă motivul nu a fost incapacitatea acesteia de a obține fondurile respective (considerentul 36). Prin urmare, în ceea ce privește măsura 1, investigarea oficială nu a putut prezenta cotații ratelor dobânzilor în vigoare la acea dată pentru împrumuturile acordate HDS începând cu anul 2004 fără garanție de stat sau cotații pentru garanția din urmă furnizată de un garant de pe piață. Pentru a avea o bază factuală în vederea evaluării măsurii în care garanțiile de stat pentru împrumuturile acordate HDS au furnizat acesteia un avantaj pe care nu l-ar fi avut în condiții de piață și dată fiind situația financiară a HDS în perioada 2004-2006 (tabelul 1), Comisia a investigat condițiile de piață în care întreprinderi cu un rating de credit de CCC+ (întreprindere cu grad de risc ridicat, aflată în dificultate), D (întreprindere care nu și-a îndeplinit obligațiile de plată) sau SD (întreprindere care și-a îndeplinit obligațiile de plată parțial) ar fi putut obține fonduri pe piețele financiare. În acest sens, Comisia a colectat date financiare din baza de date *S&P Capital IQ Platform* ([14]) și, în special, privind spread-urile aferente swapurilor pe riscul de credit (CDS), precum și randamentele obligațiunilor între anii 2004 și 2006.

(58) CDS este un acord de swap financiar potrivit căruia vânzătorul unui CDS va compensa cumpărătorul (de obicei creditorul împrumutului de referință) în eventualitatea unei nerambursări a împrumutului (de către debitor). Cu alte cuvinte, vânzătorul CDS asigură cumpărătorul împotriva unei nerambursări a împrumutului de referință. Acest instrument este relevant pentru a oferi o indicație privind valoarea unei eventuale prime de risc/a unui eventual comision de garanție pe care un operator pe piață ar solicita-o/l-ar solicita pentru a asigura riscul de nerambursare a împrumutului. Datele colectate arată că spread-urile aferente CDS pentru scadențe de cinci ani pentru întreprinderi cu grad de risc financiar ridicat au variat de la 4,4 % la 33,5 % în perioada 2004-2006.

(59) Randamentul obligațiunilor reprezintă valoarea randamentului pe care un investitor îl realizează pentru o obligațiune și oferă un bun indiciu al costului global al îndatorării (reprezentând costul împrumutului combinat cu costul oricărei garanții asociate) pentru o întreprindere. Datele colectate indică faptul că, în perioada 2004-2006, ratele au variat între 12,9 % și 43,2 % pentru obligațiunile cu scadența la un an emise de întreprinderile cu grad de risc financiar ridicat.

5. EVALUARE

(60) Prezenta decizie abordează, ca punct preliminar, chestiunea aplicării articolului 346 alineatul (1) litera (b) din TFUE și, prin urmare, în ceea ce privește activitățile sau măsurile neacoperite de excepția de la acel articol, existența ajutorului de stat în sensul articolului 107 alineatul (1) din TFUE și, în cele din urmă, compatibilitatea potențială a acestui ajutor cu piața internă.

5.1. Aplicarea articolului 346 alineatul (1) litera (b) din TFUE

(61) Conform articolului 346 alineatul (1) litera (b) din TFUE, „orice stat membru poate lua măsurile pe care le consideră necesare pentru protecția intereselor esențiale ale siguranței sale și care se referă la producția sau comerțul cu armament, muniție și material de război; aceste măsuri nu trebuie să modifice condițiile de concurență pe piața internă în ce privește produsele ce nu sunt destinate unor scopuri specific militare".

(62) Decizia Consiliului din 1958, prin care a fost stabilită o listă a produselor cărora li se aplică articolul 346 alineatul (1) litera (b) din TFUE („Decizia Consiliului din 1958"), include, printre altele, arme de foc portabile și automate, artilerie, muniție pentru astfel de arme, bombe, torpile, rachete, pulberi și explozibili (punctele 1, 2, 3, 4, 8 și 13 din listă). Prin urmare, în scopul prezentului caz, articolele 107 și 108 din TFUE nu se aplică măsurilor legate de produsele incluse în Decizia Consiliului din 1958, cu condiția ca măsurile respective să fie considerate necesare pentru protecția intereselor esențiale de securitate ale statului membru în cauză.

(63) În conformitate cu jurisprudența, un stat membru care dorește să se bazeze pe excepția de la articolul 346 alineatul (1) litera (b) din TFUE trebuie să furnizeze dovezi potrivit cărora măsurile nu depășesc ceea ce este necesar pentru interesele sale esențiale de securitate ([15]).

(64) Autoritățile elene au susținut că producția militară a HDS intră sub incidența domeniului de aplicare al Deciziei Consiliului din 1958, în special a punctelor 1, 2, 3, 4, 8 și 13, fiind necesară pentru interesele esențiale de securitate ale Greciei, deoarece HDS furnizează produse militare specializate Forțelor Armate Elene. În ceea ce

([14]) https://www.capitaliq.com

([15]) A se vedea Hotărârea Curții de Justiție din 16 septembrie 1999, Comisia/Spania, C-414/97, ECLI:EU:C:1999:417, punctul 22, și Hotărârea Curții de Justiție din 8 aprilie 2008, Comisia/Italia, C-337/05, ECLI:EU:C:2008:203, punctele 42-44.

privește măsura 2, autoritățile elene au demonstrat că modernizarea unității industriale Aeghion a fost necesară pentru îndeplinirea unui contract specific cu Forțele Armate Elene privind fabricarea specifică de produse militare incluse pe Lista Consiliului din 1958, în special la punctul 1.

(65) Autoritățile elene au susținut, de asemenea, că liniile de producție civilă ale HDS au fost separate de liniile de producție militară și că măsurile investigate au adus beneficii numai producției militare, vândute în principal Forțelor Armate Elene.

(66) În lumina argumentelor transmise de Grecia, Comisia acceptă că partea din producția HDS care privește materialul militar poate fi considerată a intra sub incidența articolului 346 alineatul (1) litera (b) din TFUE.

(67) De asemenea, Comisia nu contestă separarea fizică a liniilor de producție civilă și militară. Totuși, datele furnizate de autoritățile elene nu au sprijinit argumentul potrivit căruia HDS a avut conturi separate pentru producția civilă și cea militară în perioada relevantă. În plus, autoritățile elene au admis faptul că liniile de producție civilă au fost ocazional utilizate și pentru producția militară fără o remunerare adecvată, după cum ar fi fost cazul dacă ar fi existat o separare corespunzătoare a conturilor, precum și că liniile de producție militară și civilă au utilizat uneori amândouă serviciile administrative și de distribuție ale HDS.

(68) Având în vedere cele de mai sus și în absența unei contabilități separate pentru activitățile civile și cele militare, Comisia nu poate exclude posibilitatea ca măsurile destinate producției militare să fi adus beneficii și producției civile a HDS și, prin urmare, să fi creat o denaturare a concurenței pe piața relevantă. Aceasta este situația pentru măsurile 1 și 3 care, indiferent de scop, au adus, în esență, beneficii HDS în ansamblu și, astfel, și producției sale civile, care nu a fost separată financiar de producția militară a acesteia.

(69) Prin urmare, Comisia consideră că, dacă au adus beneficii producției civile a HDS, măsurile 1 și 3 trebuie evaluate în lumina dispozițiilor privind ajutorul de stat din Tratat. Cu toate acestea, dacă aceste măsuri au adus beneficii producției și aprovizionării cu produse militare a Forțelor Armate Elene, Comisia acceptă faptul că sunt scutite de o evaluare în temeiul dispozițiilor privind ajutorul de stat din Tratat, în baza articolului 346 alineatul (1) litera (b).

(70) În ceea ce privește măsura 2, Comisia observă că dovezile furnizate de Grecia indică faptul că grantul în cauză […] nu a adus în niciun mod beneficii producției civile.

(71) Prin urmare, Comisia acceptă că măsura 2 a adus beneficii numai producției de produse militare acoperite de Decizia Consiliului din 1958 și că a fost necesară pentru furnizarea produselor respective către armata elenă. Așadar, Comisia acceptă că măsura 2 este scutită de evaluare în temeiul dispozițiilor privind ajutorul de stat din Tratat, pe baza articolului 346 alineatul (1) litera (b).

5.2. **Evaluarea existenței unui ajutor de stat în sensul articolului 107 alineatul (1) din TFUE**

(72) Articolul 107 alineatul (1) din TFUE prevede că „sunt incompatibile cu piața internă ajutoarele acordate de state sau prin intermediul resurselor de stat, sub orice formă, care denaturează sau amenință să denatureze concurența prin favorizarea anumitor întreprinderi sau a producerii anumitor bunuri, în măsura în care acestea afectează schimburile comerciale dintre statele membre”.

(73) Pe baza acestei dispoziții, calificarea măsurii drept ajutor de stat necesită îndeplinirea următoarelor condiții cumulate: (i) măsura este imputabilă statului și este finanțată din resurse ale statului; (ii) măsura este selectivă; (iii) măsura conferă un avantaj economic unei întreprinderi; și (iv) măsura denaturează sau amenință să denatureze concurența și este susceptibilă să afecteze schimburile comerciale între statele membre.

5.2.1. *Măsura 1: garanțiile de stat*

5.2.1.1. Resurse de stat și imputabilitate

(74) Garanțiile de stat au fost acordate direct de statul elen și, ca atare, măsura 1 este imputabilă statului.

(75) Garanțiile de stat prin definiție periclitează resursele statului, întrucât orice garanție publică implică o posibilă pierdere de resurse de către stat. În plus, orice garanție care nu este remunerată în mod corespunzător implică o pierdere directă de resurse financiare pentru stat. Comisionul de 1 % perceput HDS de către stat nu poate fi considerat suficient, dată fiind situația financiară a întreprinderii și posibila incapacitate de plată. În plus, HDS nu rambursase mai multe împrumuturi în 2004, moment după care au fost acordate majoritatea garanțiilor. Astfel, garanțiile au implicat resurse de stat atât în ceea ce privește comisioanele pentru garanții posibil pierdute, cât și în ceea ce privește expunerea bugetului public în cazul falimentului HDS.

(76) Prin urmare, criteriul resurselor de stat și al imputabilității statului este îndeplinit în cazul măsurii 1. De asemenea, acesta nu a fost disputat de autoritățile elene.

5.2.1.2. Selectivitatea

(77) Întrucât garanțiile au fost furnizate unui beneficiar individual, și anume HDS pe o bază ad-hoc și nu ca parte a unei măsuri de politică economică generală aflată posibil la dispoziția tuturor întreprinderilor și sectoarelor economice grecești, măsura este selectivă.

5.2.1.3. Prezența unui avantaj economic

(78) Conform unei jurisprudențe constante, pentru a aprecia dacă o măsură de stat constituie ajutor de stat în sensul articolului 107 alineatul (1) din TFUE, este necesar să se stabilească dacă întreprinderea beneficiară a primit un avantaj economic pe care nu l-ar fi obținut în condiții normale de piață ([16]).

(79) Există un avantaj economic în cazul în care situația financiară a unei întreprinderi este îmbunătățită ca rezultat al intervenției statului. Cu toate acestea, intervenția unei autorități publice nu conferă în mod necesar un avantaj beneficiarului său și, prin urmare, nu constituie ajutor de stat în cazul în care aceasta are loc în condiții normale de piață, adică dacă autoritatea publică a acționat ca un operator avizat în economia de piață aflat într-o situație similară. În această privință, statul elen a fost acționarul majoritar al HDS la momentul faptului și este în continuare. În această calitate, statul elen a garantat 11 împrumuturi acordate de cinci bănci diferite în perioada 20042011. Nu se poate exclude faptul că poate fi în interesul acționarului majoritar să furnizeze garanții pentru împrumuturile acordate întreprinderii sale, în măsura în care o finanțare mai ieftină poate oferi o remunerare mai mare (dividende) sau creșteri ale valorii întreprinderii sale, cu prețul majorării riscului său ca garant. Totuși, în cazul HDS, statul nu se putea aștepta la un astfel de randament, date fiind situația financiară dificilă a HDS în această perioadă, după cum arată cifrele din tabelul 1, și în special pierderile continue începând cu anul 2004. Reiese că raționamentul și potențiala remunerație asociată cu garanțiile de stat trebuie evaluate pe o bază individuală, lăsând de o parte orice posibilă așteptare referitoare la randamentele acționarului.

(80) În special, prin reducerea riscului asumat de băncile care au creditat HDS în perioada 2004-2011, cele 11 garanții în cauză erau responsabile de scăderea ratei dobânzii aplicate împrumuturilor subiacente. Ratele dobânzilor respective erau diferite, dar toate, cu excepția a două dintre ele, se situau sub 5 % în acea perioadă. Având în vedere slaba performanță a HDS, chiar și la nivel individual, niciun operator prudent dintr-o economie de piață nu ar fi acordat HDS finanțare în perioada 2004-2011 în condițiile asociate celor 11 împrumuturi acordate între anii 2004 și 2011 fără garanții de stat.

(81) În această privință, în ceea ce privește argumentul autorităților elene potrivit căruia HDS ar fi putut accesa finanțare pe piață fără garanția de stat, trebuie să se facă distincția între: (i) perioada cuprinsă între 2004 și 2006; și (ii) perioada cuprinsă între 2007 și 2011. În perioada 2004-2006, pe baza datelor financiare ale HDS din tabelul 1, Comisia consideră că HDS ar fi putut avea acces la finanțare pe piață, deși în condiții mai puțin favorabile decât cele implicate de garanțiile de stat. Pe de altă parte, în perioada 2007-2011, datele financiare semnificativ deteriorate ale HDS prezentate în tabelul 1 indică faptul că aceasta nu ar fi avut acces la finanțare de pe piață în nicio situație, în absența garanțiilor de stat.

(82) În perioada 2004-2006, deși avea pierderi semnificative din anii anteriori și o valoare negativă a câștigurilor înainte de impozitare, HDS a avut o cifră de afaceri anuală relativ stabilă de aproximativ 91-97 de milioane EUR. În plus, fondurile proprii ale HDS erau în continuare pozitive și au intrat pentru prima dată în teritoriu negativ abia în 2006. Prin urmare, deși HDS prezenta semne de dificultate financiară în perioada 2004-2006, dificultățile

([16]) Hotărârea Curții de Justiție din 29 iunie 1999, DMT, C-256/97, ECLI:EU:C:1999:332, punctul 22.

respective nu erau de o asemenea amploare încât să împiedice integral accesul acesteia la finanțare în perioada respectivă. În ceea ce privește nivelul acestei finanțări, spread-urile aferente CDS și randamentele obligațiunilor indicate la considerentele 58 și 59 confirmă că anumite întreprinderi cu grad de risc financiar ridicat au avut acces pe piețele financiare în perioada 2004-2006 analizată și oferă o indicație privind magnitudinea condițiilor în care aceste întreprinderi au putut obține finanțare. Aceste date de pe piață sugerează că, în absența garanțiilor de stat, HDS ar fi avut totuși acces la finanțare de pe piață, dar cu o primă de garanție semnificativ mai mare de 1 %.

(83) În mod similar, împrumuturile acordate HDS indicate în tabelul 2 diferă semnificativ între ele în ceea ce privește expunerea garantului la riscul de credit, de la principalul în valoare de 10 milioane EUR (împrumutul nr. 4 de la Banca Națională a Greciei în 2004) la principalul în valoare de 164 de milioane EUR (împrumutul nr. 3 de la Alpha Bank în 2006). Totuși, aceste diferențe nu s-au tradus în comisioane de garanție mai mari. Reiese că acest comision fixat la 1 %, plătit de HDS pentru a remunera statul pentru garanții, nu constituie o rată de piață întrucât nu reflectă riscul crescut al împrumuturilor garantate în caz de nerambursare.

(84) Prin urmare, garanțiile acordate în perioada 2004-2006 au conferit un avantaj economic HDS pe care aceasta nu l-ar fi obținut în condiții de piață. Valoarea avantajului corespunde diferenței dintre costul finanțării pe care HDS ar fi obținut-o pe piață fără garanțiile de stat și prețul (rata de bază plus prime) plătit efectiv pentru acele garanții de stat și împrumuturile respective ([17]).

(85) Cu toate acestea, ancheta nu a relevat cotații specifice aplicabile la momentul respectiv ale ratelor dobânzilor pentru împrumuturile acordate HDS fără garanția statului sau cotații de piață pentru garanția din urmă. Datele de pe piață disponibile (considerentele 58 și 59) indică instrumente financiare care sunt diferite de împrumuturile și garanțiile contractate de HDS, în special în ceea ce privește scadența și valoarea, acestea fiind obținute de la întreprinderi care nu au avut date financiare similare celor indicate pentru HDS în tabelul 1 de mai sus (pentru anii 2004-2006) și un istoric al nerambursării similar celui al HDS, astfel cum este prezentat în tabelul 3 de mai sus (pentru anii 2004-2006). În plus, spre deosebire de întreprinderile respective, natura producției militare a HDS și activitatea clientului său principal, Forțele Armate Elene, ar fi putut fi considerate de băncile grecești drept un motiv comercial suplimentar pentru a acorda finanțare HDS. Rezultă că datele de pe piață în acest caz nu oferă automat o indicație robustă și o referință exactă a costului la care HDS ar fi putut obține aceleași împrumuturi între 2004 și 2006 în condițiile de pe piață.

(86) Prin urmare, pentru a determina costul ipotetic al finanțării de pe piață pentru cele șase împrumuturi acordate între anii 2004 și 2006 (și anume împrumuturile 2, 3, 4, 7, 8 și 9 din tabelul 2), Comisia a ținut seama și de indicațiile din Comunicarea privind ratele de referință și de scont („Comunicarea din 2008") ([18]).

(87) Dată fiind situația financiară a HDS în perioada 2004-2006, astfel cum rezultă din datele financiare ale HDS din tabelul 1, precum și ținând cont de faptul că autoritățile elene nu au putut transmite Comisiei niciun plan care să indice în mod credibil evoluții pozitive pentru viitorul întreprinderii, bonitatea HDS (ratingul) trebuie considerată la cel mai scăzut dintre cele cinci posibile ratinguri prevăzute în Comunicarea din 2008, și anume „*Prost/Dificultăți financiare (CCC și inferior)*". În plus, împrumuturile în cauză nu au avut nicio garanție și, prin urmare, trebuie calificate cu „nivel scăzut al garanției" în scala pe trei niveluri prevăzută în Comunicarea din 2008. Rata dobânzii de pe piață trebuie, prin urmare, să fie calculată pentru fiecare împrumut ca rezultat al sumei dintre IBOR la 1 an la momentul acordării împrumutului și 1 000 de puncte de bază, astfel cum se prevede în Comunicarea din 2008.

(88) Fiabilitatea rezultatului calculului de mai sus este confirmat în continuare în cazul de față de faptul că acest rezultat se situează în limitele spread-urilor aferente CDS și randamentelor obligațiunilor identificate în considerentele 58 și 59.

(89) Prin urmare, valoarea avantajului legat de garanțiile acordate de stat pentru împrumuturile obținute de HDS pe parcursul anilor 2004-2006 (conform considerentului 87 de mai sus) trebuie calculată separat pentru fiecare împrumut în parte, pe baza metodologiei următoare: diferența dintre: (i) rata dobânzii pe piață bazată pe Comunicarea din 2008 calculată, astfel cum se explică în considerentul 87, aplicată la principalul împrumutului;

([17]) A se vedea, de asemenea, în această privință, Comunicarea Comisiei cu privire la aplicarea articolelor 87 și 88 din Tratatul CE ajutoarelor de stat sub formă de garanții, în special secțiunea 4.2 (JO C 155, 20.6.2008, p. 10).

([18]) Comunicarea Comisiei privind revizuirea metodei de stabilire a ratelor de referință și de scont (JO C 14, 19.1.2008, p. 6).

și (ii) costul de finanțare efectiv, datorat de HDS, ținând seama de rata dobânzii aplicate de bănci principalului împrumutului și prima de garanție de 1 % aplicată de stat (a se vedea tabelul 2), calculate și percepute pentru perioada în care diferitele sume au fost puse la dispoziția HDS.

(90) Pe de altă parte, situația financiară a HDS a fost substanțial diferită în perioada 2007-2011. Potrivit tabelului 1, în anul 2007, HDS a pierdut o treime din cifra sa afaceri comparativ cu anii precedenți, a avut pierderi (câștiguri negative înainte de impozitare – „EBT") cu o valoare dublă față de cifra de afaceri, un capital negativ egal cu de peste patru ori cifra sa de afaceri și pierderi din anii anteriori de aproape nouă ori cifra sa de afaceri. Capitalul propriu negativ al HDS din 2007 a devenit de patru ori mai mare decât în 2006, prin urmare nu numai stabilizând evoluția negativă respectivă, dar și intensificând-o semnificativ. După 2007, datele financiare au continuat să se deterioreze considerabil. Cifra de afaceri a HDS a scăzut treptat la 39 de milioane EUR în 2011, de la 95 de milioane EUR în 2006, în timp ce pierderile din anii precedenți au însumat 1 131 de milioane EUR în 2011, comparativ cu 443 de milioane EUR în 2006. În 2011, HDS a avut un capital propriu negativ de aproximativ 14 ori cifra sa de afaceri și pierderi din anii precedenți în valoare de aproape 29 de ori cifra sa de afaceri. În plus, tabelul 3 arată că sumele nerambursate de HDS au atins valori de zeci de milioane EUR începând cu 2007, crescând consecvent de la 15 milioane EUR în 2007 la 90 de milioane EUR în 2011.

(91) Având în vedere aceste dovezi, Comisia consideră că, începând cu 2007, riscul de credit al HDS aferent împrumuturilor care nu erau garantate era atât de mare încât, în absența garanțiilor de stat, HDS nu ar fi putut obține un astfel de împrumut pe piață la nicio rată. Într-adevăr, niciun creditor pe piață care ar fi cunoscut datele financiare ale HDS în perioada 2007-2011 și istoricul acesteia de nerambursare nu ar fi convenit să ofere HDS finanțare fără o garanție solidă, dat fiind că orice creditor de pe piață ar anticipa că o astfel de finanțare ar fi pierdută în cele din urmă. În schimb, niciun garant de pe piață nu ar fi furnizat creditorilor vreo garanție pentru împrumuturile destinate HDS după 2007 fără prime integrale plătite în avans în valoare de 100 % din principalul împrumutului, ceea ce ar fi garantat pe deplin pierderea pe care garantul ar fi suportat-o cu siguranță atunci când HDS nu ar fi rambursat împrumuturile, mai devreme sau mai târziu. Prin urmare, elementul de ajutor al garanțiilor de stat acordate HDS în perioada 2007-2011 este echivalent cu o primă de garanție integrală egală cu valoarea totală a principalului împrumuturilor garantate și percepută în avans la acordarea fiecărei garanții, minus prima de garanție plătită efectiv de HDS pentru fiecare împrumut ([19]).

(92) Comisia ia act de clarificarea prezentată de autoritățile elene cu privire la suma care a fost efectiv pusă la dispoziția HDS în legătură cu împrumutul de 30 de milioane EUR acordat de Banca Națională a Greciei, Alpha Bank și EFG Eurobank în 2011 (garanția nr. 10 în tabelul 2 de mai sus), care a fost egală cu 7 095 858 EUR în loc de 30 000 000 EUR, după cum se menționa inițial în decizia din 6 martie 2013.

(93) Comisia ia act și de clarificarea autorităților elene cu privire la garanția de stat pentru împrumutul de 10 milioane EUR acordat de Tbank în 2011 (garanția nr. 11 din tabelul 2 de mai sus), potrivit căreia împrumutul obligatar nu a fost niciodată emis.

(94) Totodată, Comisia remarcă faptul că, deși numai suma de 7 095 858 EUR din împrumutul nr. 10 și suma de 0 EUR din împrumutul nr. 11 din tabelul 2 au fost puse la dispoziția HDS efectiv, garanțiile statului au fost acordate pentru suma întreagă de 40 de milioane EUR. Totuși, numai sumele împrumuturilor efectiv acordate joacă un rol în stabilirea valorii ajutorului care trebuie recuperat, după cum se explică în considerentul 135 din prezenta decizie. În ceea ce privește datele acordării, acestea sunt indicate în tabelul 2 de mai sus.

(95) În plus, Comisia constată că unele garanții în cadrul măsurii 1 au fost executate și că, astfel, statul a devenit creditorul HDS (măsura 3). Cu toate acestea, în măsura în care nerambursările respective au avut loc după furnizarea garanției relevante, acest aspect este irelevant pentru calificarea ca ajutor de stat a măsurii și pentru valoarea totală a avantajului economic. Această situație se datorează faptului că executarea unei garanții este o consecință normală a furnizării unei astfel de garanții de către garant. Cu alte cuvinte, avantajul economic al unei garanții de stat cu un preț sub cel practicat în condițiile de pe piață constă în diferența dintre prima de garanție percepută de stat și prima percepută de un garant de pe piață, dacă există. Prin urmare, poate exista un posibil avantaj în ceea ce privește prima de garanție, indiferent dacă garanția este utilizată și chiar și dacă împrumutul subiacent este rambursat în mod corespunzător iar garanția nu este executată de creditor. Totuși, în măsura în care nerambursările avuseseră deja loc la momentul furnizării noilor garanții, un garant de pe piață ar fi luat în considerare nerambursările din trecut ale HDS și ar fi reflectat cel puțin riscul sporit în prima de garanție care urma să fie plătită de HDS pentru noile împrumuturi sau nu ar fi furnizat nicio garanție sau niciun împrumut ([20]).

([19]) A se vedea cauza C-334/99, Germania/Comisia, EU:C:2003:55, punctul 138; cauza C-288/96, Germania/Comisia, EU:C:2000:537, punctele 30 și 31.

([20]) A se vedea considerentul 90 din prezenta decizie.

(96) În cele din urmă, Comisia consideră că argumentul prezentat de autoritățile elene potrivit căruia HDS nu putea oferi garanții pentru împrumuturile relevante din motive de securitate este irelevant pentru calificarea ca ajutor de stat a garanțiilor care constituie măsura 1. Întrucât noțiunea de ajutor de stat este o noțiune obiectivă, nu este relevant motivul pentru care HDS nu putea oferi garanții, ci pur și simplu faptul că HDS nu ar fi putut obține împrumuturile descrise în tabelul 2 în aceleași condiții fără garanții. În schimb, împrumuturile negarantate sunt mai riscante pentru creditor decât cele garantate și, astfel, atrag o rată a dobânzii mai mare care să acopere riscul asumat. Acest fapt obiectiv se reflectă în rata dobânzii calculate în conformitate cu Comunicarea din 2008, care este invers proporțională cu calitatea garanției furnizate.

(97) În consecință, Comisia concluzionează că măsura 1 a conferit un avantaj HDS care corespunde sumei calculate pe baza metodologiei explicate, pentru garanțiile acordate pentru împrumuturile obținute în perioada 2004-2006, în considerentul 89 de mai sus și, pentru garanțiile acordate pentru împrumuturile obținute în perioada 2007-2011, în considerentul 91 de mai sus.

(98) În ceea ce privește argumentele autorităților elene rezumate în considerentele 33 și 34 din prezenta decizie, Comisia consideră că dificultățile financiare ale unei întreprinderi trebuie evaluate obiectiv pe baza indicatorilor financiari și economici ai întreprinderii specifice în cauză. Prin urmare, motivele care stau la baza dificultăților financiare nu ar trebui, ca atare, să reducă nivelul de seriozitate al dificultăților financiare respective, prezentat de indicatorii financiari și economici relevanți ([21]).

5.2.1.4. Efectele asupra concurenței și schimburilor comerciale dintre statele membre

(99) Măsurile în cauză au permis HDS să finanțeze atât producția sa militară, cât și pe cea civilă la rate inferioare ratelor normale de piață. Măsurile respective sunt astfel responsabile de denaturarea concurenței, întrucât alte întreprinderi active pe aceleași piețe trebuiau să își finanțeze operațiunile în condițiile pieței și să funcționeze fără un sprijin similar din partea statului.

(100) De asemenea, indiferent de relevanța producției militare a HDS pentru interesele esențiale de securitate ale Greciei, HDS a activat într-un sector în care produsele pentru uz civil sunt comercializate între statele membre.

(101) Prin urmare, măsura 1 a putut afecta concurența și schimburile comerciale dintre statele membre.

5.2.1.5. Concluzie cu privire la prezența unui ajutor de stat în sensul articolului 107 alineatul (1) din TFUE pentru măsura 1

(102) În lumina celor de mai sus, Comisia concluzionează că garanțiile definite ca măsura 1 acordate HDS de către Grecia și descrise în considerentele 15 și 16 constituie, în măsura în care aduc beneficii activităților civile ale HDS, ajutor de stat în sensul articolului 107 alineatul (1) din TFUE.

5.2.2. *Măsura 3: majorările de capital din 2011*

5.2.2.1. Resurse de stat și imputabilitate

(103) Comisia constată că majorările de capital respective au fost furnizate de statul elen. Ca atare, acordarea măsurii 3 este imputabilă statului elen și este finanțată din resurse de stat.

(104) În ceea ce privește valoarea resurselor de stat implicate, Comisia nu este de acord cu autoritățile elene că o parte din majorările de capital nu ar trebui incluse în măsura 3 deoarece este vorba despre capitalizarea datoriilor generată de executarea garanțiilor acordate de stat (măsura 1). Această situație se datorează faptului că respectiva capitalizare a datoriei generată de executarea garanției nu este o conversie automată, ci mai degrabă o decizie activă din partea statului de a nu executa datoria respectivă.

([21]) A se vedea Hotărârea în cauza T-220/14, Saremar/Comisia, EU:T:2017:267, punctul 175.

(105) O astfel de conversie implică o potențială pierdere de valoare, având în vedere faptul că statul și-a schimbat poziția din creditor în cea de acționar, renunțând astfel la resursele de stat sub forma datoriilor pe care a decis să nu le execute. În plus, în cazul unei potențiale lichidări a întreprinderii, prin definiție, ar fi mai puțin probabil ca acționarul să colecteze capital comparativ cu un creditor, astfel încât conversia în capital a datoriei către stat are efectul renunțării la potențialele resurse de stat.

5.2.2.2. Selectivitatea

(106) Întrucât măsura a fost furnizată unei întreprinderi individuale, și anume HDS, Comisia concluzionează că aceasta a fost selectivă.

5.2.2.3. Prezența unui avantaj economic

(107) După cum se afirmă mai sus, un avantaj în sensul articolului 107 alineatul (1) din TFUE este orice beneficiu economic pe care o întreprindere nu l-ar fi putut obține în condiții de piață normale. În această privință, Comisia nu a primit din partea autorităților elene nicio dovadă convingătoare care să justifice argumentul acestora potrivit căruia, întrucât statul a acționat ca investitor de pe piață rezonabil, majorările de capital respective au fost obținute în condiții de piață normale și, prin urmare, nu ar putea să constituie un avantaj.

(108) Comisia observă că diversele majorări de capital subscrise pe parcursul anului 2011, între lunile mai și decembrie, de către statul elen în calitate de acționar nu au avut la bază nicio analiză prospectivă a randamentelor investiției pretinse pe care un investitor rațional ar fi examinat-o și ar fi luat-o în considerare înainte de a lua o decizie cu privire la investiție. Majorările de capital au fost efectuate, după cum a explicat Grecia, în vederea asigurării viabilității HDS, dat fiind rolul său decisiv în apărarea și securitatea națională. În orice caz, valoarea majorărilor de capital a fost insuficientă pentru a acoperi capitalul propriu negative ale HDS și nu ar putea, prin urmare, să fie considerată o măsură de protejare a valorii întreprinderii și de sprijinire a restructurării sale.

(109) În această privință, reiese din informațiile transmise de Grecia că nu există dovezi ale unei analize economice *ex ante* efectuate de stat referitoare la posibilitatea ca o conversie în capital a creanțelor provenite din executarea garanțiilor să fie mai avantajoasă din punct de vedere economic decât păstrarea sau executarea creanțelor respective. Un creditor privat ar analiza, în mod normal, care este planul de acțiune cel mai avantajos din punct de vedere economic înainte de a lua o decizie.

(110) Pentru a evalua dacă statul a acordat un avantaj HDS atunci când a acordat majorările de capital vizate, trebuie să se stabilească dacă acesta a acționat similar unui operator în economia de piață aflat într-o situație similară. Un astfel de operator în economia de piață nu ar lua în considerare aspecte legate de politicile publice. În această privință, argumentul prezentat de autoritățile elene cu privire la menținerea unui întreprinderi relevante pentru interesele esențiale de securitate ale țării nu poate fi, așadar, luat în considerare drept un aspect de care un investitor în economia de piață ar ține seama și, ca atare, nu este relevant pentru evaluarea majorărilor de capital vizate.

(111) Chiar și în absența unor dovezi valabile la momentul respectiv care să indice că autoritățile elene au efectuat analiza menționată în considerentul 108, este evident din cifrele disponibile că o conversie era mai puțin avantajoasă decât situația rezultată prin menținerea creanțelor. Într-adevăr, de fapt, valoarea datoriilor pe termen lung și pe termen scurt datorate în 2011 de HDS, astfel cum sunt raportate în bilanțul acesteia, a fost de 1 008 milioane EUR. Dat fiind capitalul propriu deja negativ de 537 de milioane EUR înregistrat în același an și imposibilitatea de a vinde activele militare ale întreprinderii, cel mai probabil statul nu ar fi recuperat nicio parte din capitalul majorat în valoare totală de 154,19 milioane EUR în cazul lichidării întreprinderii sau al continuării fără perspective de rentabilitate. Un creditor privat ar fi păstrat astfel creanțele care, în mod necesar, aveau o probabilitate mai mare de a produce un randament pozitiv, oricât de mic, comparativ cu conversia în capital. Creanțele (chiar și cele negarantate) au un rang superior creanțelor acționarilor, în ceea ce privește prioritatea.

(112) Aceleași considerații se aplică *mutatis mutandis* noii infuzii de capital suplimentar în valoare totală de 4 milioane EUR. Niciun investitor privat nu ar renunța la sumele subscrise în absența unei perspective *ex ante* privind randamentele. Această situație este generată de faptul că autoritățile elene nu au reușit să furnizeze o analiză economică *ex ante* a viitoarei profitabilități și, de asemenea, de examinarea performanței financiare anterioare și viitoare a HDS în ceea ce privește randamentul efectiv sau potențial pentru acționar, descris în tabelul 1.

Într-adevăr, reiese în mod clar din performanța financiară a HDS începând cu anul 2004 că întreprinderea nu a avut randamente sub forma dividendelor din capitalul investit. În același timp, până în 2011, capitalul acționarului a trecut de la ușor pozitiv (41 de milioane EUR) la semnificativ negativ (– 537 de milioane EUR), consumând astfel tot capitalul investit de acționari și anulând, în absența unui plan credibil de restructurare a activității, orice așteptare ipotetică a unei creșteri viitoare a valorii întreprinderii.

(113) În consecință, Comisia consideră că un investitor pe piață rezonabil nu ar fi participat la majorările de capital social al HDS în condițiile respective, în special fără un plan credibil de restructurare a activității care să arate o perspectivă *ex ante* de redresare a viabilității HDS și un randament adecvat al investiției pentru stat în calitate de acționar, precum și fără o perspectivă previzibilă a unui astfel de randament, astfel cum rezultă din cifrele furnizate de Grecia. Ca atare, Comisia concluzionează că participarea statului la majorările de capital din 2011 a furnizat beneficiarului un avantaj, corespunzător valorii integrale a majorărilor de capital. Tranșele măsurii și datele acordării sunt indicate în tabelul 4.

5.2.2.4. Efectele asupra concurenței și schimburilor comerciale dintre statele membre

(114) Comisia consideră că, din motivele indicate în considerentele 99 și 100, măsura 3 a putut afecta concurența și schimburile comerciale între statele membre.

5.2.2.5. Concluzie cu privire la prezența unui ajutor de stat în sensul articolului 107 alineatul (1) din TFUE pentru măsura 3

(115) În lumina celor de mai sus, Comisia concluzionează că majorările de capital definite ca măsura 3 acordate HDS de către Grecia și descrise în considerentele 42-47 constituie, în măsura în care acestea aduc beneficii activităților civile ale HDS, ajutor de stat în sensul articolului 107 alineatul (1) din TFUE.

5.2.3. *Concluzie privind existența ajutorului de stat*

(116) În lumina celor de mai sus și în condițiile în care măsurile 1 și 3 au adus beneficii producției civile a HDS, Comisia consideră că acestea constituie ajutor de stat în sensul articolului 107 alineatul (1) din TFUE.

5.3. **Ajutor de stat ilegal**

(117) Măsurile 1 și 3 constituie ajutor de stat și au fost acordate cu încălcarea obligațiilor de notificare și standstill prevăzute la articolul 108 alineatul (3) din TFUE. În consecință, măsurile respective constituie ajutor de stat ilegal.

5.4. **Compatibilitatea ajutorului**

(118) Interdicția de acordare a ajutoarelor de stat prevăzută la articolul 107 alineatul (1) din TFUE nu este nici absolută, nici necondiționată. În special, alineatele (2) și (3) ale articolului 107 din TFUE constituie temeiuri juridice care permit considerarea anumitor măsuri de ajutor drept compatibile cu piața internă.

(119) În conformitate cu jurisprudența Curții de Justiție, este de competența statului membru să invoce eventualele motive care ar justifica această compatibilitate și să facă dovada îndeplinirii condițiilor pentru o astfel de compatibilitate ([22]).

(120) Autoritățile elene nu au invocat niciun motiv posibil care să justifice compatibilitatea. Acestea au insistat că măsurile 1 și 3 au vizat exclusiv sprijinirea producției militare relevante pentru interesele esențiale de securitate ale Greciei și, în ceea ce privește măsura 3, că aceasta nu a constituit în niciun caz ajutor de stat în sensul articolului 107 alineatul (1) din TFUE întrucât nu a acordat HDS niciun avantaj, ci a fost aplicată în conformitate cu comportamentul unui investitor în economia de piață.

([22]) Hotărârea Curții de Justiție din 28 aprilie 1993, Italia/Comisia, C-364/90, ECLI:EU:C:1993:157, punctul 20.

(121) Cu toate acestea, dat fiind faptul că măsurile constituie ajutor de stat, Comisia a considerat totuși că este oportun să le evalueze cu privire la compatibilitatea lor în temeiul articolului 107 alineatul (3) litera (c) din TFUE, conform căruia „ajutoarele destinate să faciliteze dezvoltarea anumitor activități sau a anumitor regiuni economice, în cazul în care acestea nu modifică în mod nefavorabil condițiile schimburilor comerciale într-o măsură care contravine interesului comun” pot fi considerate compatibile cu piața internă.

(122) Pentru a fi considerat compatibil cu piața internă în temeiul articolului respectiv, ajutorul trebuie să îndeplinească un obiectiv clar definit de interes comun, să fie necesar și proporțional cu acest obiectiv, să aibă un efect de stimulare, să nu afecteze concurența și schimburile comerciale în interiorul UE într-o măsură care contravine interesului comun și să respecte principiile transparenței.

(123) Totuși, Comisia observă că nu poate identifica niciun obiectiv de interes comun care ar fi putut fi urmărit de ajutor, fapt care, potrivit celor de mai sus, nu a fost susținut nici de autoritățile elene. Deși HDS urma să fie considerată întreprindere în dificultate și în acest caz compatibilitatea ajutorului ar fi trebuit evaluată în temeiul Liniilor directoare din 2004 privind ajutorul pentru salvare și restructurare, Comisia observă că, în conformitate cu liniile directoare respective, condițiile legate de compatibilitate sunt în mod clar neîndeplinite pentru măsura 1 (garanțiile de stat), precum și pentru măsura 3 (majorările de capital).

(124) Acordarea ajutorului nu a fost finalizată după 6 luni iar autoritățile elene nu au notificat sau elaborat un plan de restructurare care să restabilească viabilitatea întreprinderii, deși nu au existat măsuri compensatorii aplicate pentru a atenua denaturările concurenței create de ajutor. Nu există nicio dovadă că ajutorul a fost limitat la minimul necesar, în special printr-o contribuție proprie semnificativă din partea beneficiarului ajutorului. În cele din urmă, autoritățile nu au furnizat niciun plan de lichidare.

(125) Comisia nu a identificat alte motive posibile pentru compatibilitatea măsurilor 1 și 3.

(126) În lumina celor de mai sus, Comisia concluzionează că ajutorul de stat acordat HDS prin măsurile 1 și 3 este incompatibil cu piața internă.

5.5. **Suma aferentă ajutorului care trebuie recuperată**

(127) În conformitate cu tratatul și cu jurisprudența consacrată, Comisia are competența de a decide dacă statul membru în cauză trebuie să anuleze sau să modifice măsura de ajutor atunci când constată că aceasta este incompatibilă cu piața internă ([23]). De asemenea, Curtea a susținut în mod consecvent că obligația impusă unui stat membru de a anula ajutorul considerat de Comisie ca fiind incompatibil cu piața internă este menită să restabilească situația existentă anterior ([24]).

(128) Curtea a afirmat, în acest context, că acest obiectiv este îndeplinit atunci când beneficiarul rambursează sumele acordate prin intermediul ajutorului incompatibil, pierzând în acest fel avantajul pe care l-a avut față de ceilalți concurenți de pe piață, iar situația anterioară acordării ajutorului este restabilită ([25]).

(129) În conformitate cu jurisprudența, articolul 16 alineatul (1) din Regulamentul (UE) 2015/1589 al Consiliului ([26]) stipulează că „atunci când adoptă decizii negative în cazuri de ajutor ilegal, Comisia decide ca statul membru în cauză să ia toate măsurile necesare pentru recuperarea ajutorului de la beneficiar […]”.

(130) În consecință, întrucât măsura 1 și măsura 3 au fost puse în aplicare cu încălcarea articolului 108 din TFUE și trebuie considerate ajutor acordat ilegal și incompatibil cu piața internă, suma aferentă avantajului necuvenit plătită pe baza măsurilor respective trebuie recuperată în vederea restabilirii situației care exista pe piață înainte de acordarea ajutorului. Ca atare, recuperarea trebuie să acopere perioada în care avantajul a fost conferit beneficiarului; cu alte cuvinte, de la momentul în care ajutorul a fost pus la dispoziția beneficiarului și până la

([23]) A se vedea Hotărârea Curții de Justiție din 12 iulie 1973, Comisia/Germania, C-70/72, ECLI:EU:C:1973:87, punctul 13.
([24]) A se vedea Hotărârea Curții de Justiție din 14 septembrie 1994, Spania/Comisia, cauzele conexate C-278/92, C-279/92 și C-280/92, ECLI:EU:C:1994:325, punctul 75.
([25]) A se vedea Hotărârea Curții de Justiție din 17 iunie 1999, Belgia/Comisia, C-75/97, ECLI:EU:C:1999:311, punctele 64 și 65.
([26]) Regulamentul (UE) 2015/1589 al Consiliului din 13 iulie 2015 de stabilire a normelor de aplicare a articolului 108 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene (JO L 248, 24.9.2015, p. 9).

momentul recuperării efective. Sumele de recuperat ar trebui să includă, prin urmare, dobânzile datorate până la recuperare. În conformitate cu jurisprudența relevantă, dobânzile de recuperare se acumulează de la data la care ajutorul a fost pus efectiv la dispoziția beneficiarului ([27]).

(131) Totuși, Comisia a concluzionat că partea din producția HDS care a vizat materialul militar poate fi considerată a intra în domeniul de aplicare al articolului 346 alineatul (1) litera (b) din TFUE. În măsura în care au adus beneficii acestei părți a producției, măsurile 1 și 3 sunt scutite de evaluarea în temeiul dispozițiilor privind ajutorul de stat din Tratat. Așadar, este necesar să se separe finanțarea publică între cele două părți ale producției, și anume cea militară și cea civilă, pentru a se putea stabili suma aferentă ajutorului incompatibil care trebuie recuperată de la partea civilă.

(132) Pentru a determina măsura în care ajutorul de stat identificat în măsurile 1 și 3 a avantajat producția civilă în absența unei contabilități separate, Comisia, urmând practica decizională relevantă ([28]), se va baza pe un element de comparație și va analiza divizarea dintre vânzările HDS de produse militare și cele de produse civile, alocând în mod corespunzător avantajul care decurge din măsurile 1 și 3.

(133) Comisia consideră adecvată utilizarea procentului din vânzările de produse militare și civile pentru perioada 2004-2011 furnizat de autoritățile elene (a se vedea considerentul 24 de mai sus), întrucât acesta acoperă perioada în care au fost acordate măsurile. În această perioadă, producția militară a reprezentat 94,34 % din vânzări, iar producția civilă, 5,66 %.

(134) În ceea ce privește măsura 1, aceasta înseamnă că ajutorul de stat acordat în legătură cu activitatea civilă, care trebuie recuperat ca ajutor incompatibil, corespunde unui procent de 5,66 % din suma calculată pe baza metodologiei de determinare a avantajului economic explicată în considerentul 89 pentru garanțiile acordate pentru împrumuturile obținute în perioada 2004-2006 și în considerentul 91 pentru garanțiile acordate pentru împrumuturile obținute în perioada 2007-2011. Avantajul s-a materializat sub forma plăților de comisioane de garanție reduse. Prin urmare, Comisia consideră că ajutorul a fost pus la dispoziția beneficiarul în perioada în care comisioanele de garanție erau datorate de HDS inițială (adică înainte de divizarea între HDS – produse civile și HDS – produse militare).

(135) În ceea ce privește părțile din împrumuturile garantate din 2011 care nu au fost utilizate ([29]), Comisia observă următoarele în legătură cu valoarea principalului împrumutului care ar trebui utilizată în metodologia descrisă în considerentul 91 ([30]). Întrucât statul elen s-a angajat să acorde garanții în valoare totală de 40 de milioane EUR, trebuie să se considere că garanția a fost acordată în valoare de 40 de milioane EUR. Într-adevăr, la momentul angajamentului respectiv asumat de statul elen, întreprinderii HDS i se conferise dreptul legal de a primi ajutorul pe baza unei sume de 40 de milioane EUR care urma să fie împrumutată. Cu toate acestea, întrucât suma totală de 40 de milioane EUR a fost preluată de HDS sub formă de împrumuturi, ajutorul ar trebui privit ca fiind plătit numai pentru suma efectiv împrumutată în cadrul împrumuturilor garantate, și anume 7 095 858 EUR pentru împrumutul nr. 10 și 0 EUR pentru împrumutul nr. 11. Prin urmare, deși valoarea totală a ajutorului acordat (chiar dacă nu a fost plătit) trebuie eliminată în viitor ([31]), numai suma efectiv plătită în prezent pe baza împrumuturilor garantate respective este cea care trebuie utilizată ca principal al împrumutului pentru calcularea sumei care trebuie recuperată pe baza metodologiei descrise în considerentul 91 ([32]).

(136) Pentru măsura 3, ajutorul de stat corespunzător care trebuie recuperat se ridică la 8 953 593,86 EUR ([33]).

(137) În ceea ce privește dobânzile de recuperare, Comisia consideră că acestea trebuie calculate pe baza datelor la care ajutorul a fost efectiv pus la dispoziție sau materializat pentru fiecare măsură (garanție sau majorare de capital).

(138) În plus, Comisia a considerat, într-un caz similar ([34]), că recuperarea ajutorului incompatibil ar trebui asigurată numai de partea civilă a întreprinderii ajutate, pentru a garanta că recuperarea nu este acoperită de fonduri care altfel ar aduce beneficii activității militare ([35]).

([27]) Hotărârea Tribunalului din 30 ianuarie 2002, Keller și Keller Meccanica/Comisia, T-39/99, ECLI:EU:T:2002:19, punctele 106-109.
([28]) A se vedea considerentele 55-60 din Decizia Comisiei din 24 martie 2009 privind ajutorul de stat C 47/2005 (ex NN 86/2005) pus în aplicare de Grecia pentru Hellenic Vehicle Industry SA (ELVO) (JO L 118, 12.5.2010, p. 81).
([29]) Adaptată, desigur, pentru a reflecta partea nemilitară a activităților astfel cum se explică în considerentul 134.
([30]) Și anume, diferența dintre suma totală pentru care garanția a fost acordată, adică 40 de milioane EUR, și suma efectivă care a fost împrumutată, adică 7 095 858 EUR. A se vedea considerentele 92-94 de mai sus.
([31]) Și anume, dreptul la două garanții de stat în valoare totală de 40 de milioane EUR.
([32]) Și anume, suma de 7 095 858 EUR.
([33]) 158 190 704,21 EUR × 0,0566.
([34]) A se vedea ELVO, nota de subsol 29 de mai sus.
([35]) A se vedea decizia Comisiei privind ELVO, ibid.

(139) În cazul de față, Comisia ia act de divizarea HDS în două întreprinderi succesoare, și anume HDS – produse militare și HDS – produse civile. Pe baza alocării activelor și a capacității de producție (a se vedea considerentele 54 și 55) HDS – produse civile este succesoarea secțiunii pentru produse civile a HDS. Aceasta se bazează în special pe faptul că toate activele legate de producția civilă a HDS inițiale au fost transferate, în ansamblu, către HDS – produse civile, inclusiv tot terenul și toate unitățile de producție, utilajele, echipamentele, mijloacele de transport, produsele finite și nefinite, materiile prime și creanțele clienților produselor civile ale HDS inițiale. În plus, creanțele par a fi fost alocate în concordanță cu alocarea activelor între HDS – produse militare și HDS – produse civile. Astfel, ajutorul incompatibil care rezultă din măsurile 1 și 3 trebuie recuperat din veniturile și activele HDS – produse civile iar orice ajutor care rezultă din măsura 1 care s-ar materializa totuși în viitor trebuie anulat.

(140) În cele din urmă, Comisia reamintește jurisprudența constantă potrivit căreia obligația de a recupera ajutorul incompatibil nu este afectată de faptul că întreprinderile se pot afla în situație de dificultate sau faliment ([36]). În aceste circumstanțe, redresarea situației pe piață înainte de acordarea ajutorului și, astfel, eliminarea denaturării concurenței poate, în principiu, să fie realizată prin înscrierea creanței legate de restituirea ajutorului în masa credală ([37]). În cazul în care autoritățile de stat nu sunt în măsură să recupereze întregul ajutor, înscrierea creanței îndeplinește obligația de recuperare numai dacă procedura de insolvență conduce la lichidarea întreprinderii în cauză, și anume, la încetarea definitivă a activităților acesteia ([38]).

6. **CONCLUZII**

(141) Măsura 2 este scutită de aplicarea dispozițiilor privind ajutorul de stat prevăzute în Tratat, în baza articolului 346 alineatul (1) litera (b). De asemenea, părți ale măsurilor 1 și 3 alocate producției militare a HDS sunt scutite de aplicarea dispozițiilor privind ajutorul de stat prevăzute în Tratat, în baza articolului 346 alineatul (1) litera (b).

(142) Măsurile 1 și 3, în condițiile în care acestea au adus beneficii producției civile a HDS, constituie ajutor de stat în sensul articolului 107 alineatul (1) din TFUE. Grecia a pus în aplicare în mod ilegal acest ajutor de stat cu încălcarea articolului 108 alineatul (3) din TFUE iar ajutorul este incompatibil cu piața internă. Sumele alocate producției civile a HDS trebuie recuperate,

ADOPTĂ PREZENTA DECIZIE:

Articolul 1

Grantul public acordat de Grecia întreprinderii Hellenic Defence Systems S.A. în 2003 pentru punerea în aplicare a unui plan de investiții pentru modernizarea unității industriale Aeghion este scutit de aplicarea dispozițiilor privind ajutorul de stat prevăzute în Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, în temeiul articolului 346 alineatul (1) litera (b).

Măsurile acordate întreprinderii Hellenic Defence Systems S.A., în măsura în care acestea vizează producția militară a acesteia, sub forma (i) garanțiilor de stat în perioada 2004-2011 și (ii) a participării statului la majorările capitalului întreprinderii în 2011, sunt scutite de aplicarea dispozițiilor privind ajutorul de stat prevăzute în Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, în temeiul articolului 346 alineatul (1) litera (b).

Articolul 2

Ajutorul de stat acordat întreprinderii Hellenic Defence Systems S.A., în măsura în care privește producția civilă a acesteia, sub forma (i) garanțiilor de stat în perioada 2004-2011 și (ii) a participării statului la majorările capitalului întreprinderii în 2011, a fost acordat în mod ilegal de Grecia cu încălcarea articolului 108 alineatul (3) din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene și este incompatibil cu piața internă.

([36]) Hotărârea Curții de Justiție din 14 septembrie 1994, Spania/Comisia („Merco”), C-42/93, ECLI:EU:C:1994:326, punctul 33; Hotărârea Curții de Justiție din 17 noiembrie 2011, Comisia/Italia, C-496/09, ECLI:EU:C:2011:740, punctul 72.
([37]) Hotărârea Curții de Justiție din 29 aprilie 2004, Germania/Comisia („SMI”), C-277/00, ECLI:EU:C:2004:238, punctul 85.
([38]) Hotărârea Curții de Justiție din 11 decembrie 2012, Comisia/Spania („Magefesa”), C-610/10, ECLI:EU:C:2012:781, punctul 104 și jurisprudența citată.

Articolul 3

(1) Grecia recuperează ajutorul incompatibil menționat la articolul 2 de la succesorul beneficiarului, și anume Hellenic Civilian Production Systems Industrial Commercial Ltd.

(2) Sumele care trebuie recuperate sunt purtătoare de dobânzi, începând de la data la care au fost puse la dispoziția beneficiarului până la recuperarea lor efectivă.

(3) Dobânda se calculează pe o bază compusă în conformitate cu capitolul V din Regulamentul (CE) nr. 794/2004 al Comisiei ([39]) și cu Regulamentul (CE) nr. 271/2008 al Comisiei ([40]) de modificare a Regulamentului (CE) nr. 794/2004.

(4) Grecia anulează toate plățile restante aferente ajutoarelor menționate la articolul 2, începând cu data adoptării prezentei decizii.

Articolul 4

(1) Recuperarea ajutorului menționat la articolul 2 este imediată și efectivă.

(2) Grecia asigură punerea în aplicare a prezentei decizii în termen de patru luni de la data notificării acesteia.

Articolul 5

(1) În termen de două luni de la notificarea prezentei decizii, Grecia comunică Comisiei următoarele informații:

(a) suma totală (principalul și dobânzile de recuperare) care urmează a fi recuperată de la beneficiar;

(b) o descriere detaliată a măsurilor deja adoptate și a celor planificate în vederea respectării prezentei decizii;

(c) documente care să demonstreze că beneficiarul a fost somat să ramburseze ajutorul.

(2) Grecia informează Comisia cu privire la evoluția măsurilor naționale luate în vederea punerii în aplicare a prezentei decizii până la finalizarea recuperării ajutorului menționat la articolul 2. La simpla solicitare a Comisiei, Grecia prezintă imediat informații privind măsurile deja adoptate și planificate pentru respectarea prezentei decizii. În plus, Grecia furnizează informații detaliate privind cuantumurile ajutorului și ale dobânzilor de recuperare deja recuperate de la beneficiar.

Articolul 6

Prezenta decizie se adresează Republicii Elene.

Adoptată la Bruxelles, 20 noiembrie 2017.

Pentru Comisie
Margrethe VESTAGER
Membru al Comisiei

([39]) Regulamentul (CE) nr. 794/2004 al Comisiei din 21 aprilie 2004 de punere în aplicare a Regulamentului (UE) 2015/1589 al Consiliului de stabilire a normelor de aplicare a articolului 108 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene (JO L 140, 30.4.2004, p. 1).

([40]) Regulamentul (CE) nr. 271/2008 al Comisiei din 30 ianuarie 2008 de modificare a Regulamentului (CE) nr. 794/2004 de punere în aplicare a Regulamentului (CE) nr. 659/1999 al Consiliului de stabilire a normelor de aplicare a articolului 93 din Tratatul CE (JO L 82, 25.3.2008, p. 1).